

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Alfonsi Virvesii Canarien. Episcopi, Philippicæ
disputationes uiginti aduersus Lutherana dogmata, per
Philippum Melanchthonem defensa**

Virués, Alfonso de

Coloniae, 1542

VD16 V 1588

De coelibatu & matrimonio. Phil. XVIII.

urn:nbn:de:hbz:466:1-33625

Gala. 5

incerpici veritatem. Idcirco quãuis nouandarum rerum cupidi, vt vulgi curam gerere videantur, fingunt vniuersis præcipi, quod solis sacerdotibus est præceptum, nos tamen quicquid ecclesia ausa est intermittere, constanter asserimus, non esse Christi mandatum. Sed vtinam abscindantur, qui vos conturbant.

Philippica XVIII. De cœlibatu & matrimonio.

Vllibi magis sibi regnare videtur Philippus, quã cum causam agit matrimonij, aduersus illorum cœlibatum, qui sacris iniciantur. Sic in exordio velut cœstro percitus furit, gestit, subsannat, inuehitur, contumelijs indulget, & maledictis theologos nostros infectatur, atque lacefcit, vt nihil minus in Evangelica controuersia quam Euangelium præstet. Ita triumphat, ac sublimis effertur, quasi in limine controuersia vicerit. Mox ad artem conuersus, exorditur ab insinuatione, quam Cæsaris laudibus amplificat, conatur aduersarios trahere in inuidiam, & nullum non monet lapidem, quo lectoris animum præiudicio sibi conciliet. Nos oratoris partibus Philippo concessis, vt de quibus optime præcipiat, magnifice præstet, Evangelica modestia contenti, theologi partes exequi conabimur, & ita exordijs præteritis, ac Cæsaris nunquam satis pro merito celebrati laudibus prætermisissis, in rem ipsam omnes considerationis, & orationis nostræ neruos intendamus. Et quoniam Philippus in præfatione iudicem ambit virum bonum, & timentem DEI, omnes

vos

vos obsecro, quotquot estis in Germania viri boni (neque enim dubito plures esse) adeste animis, & vtriusq; partis argumenta simul expendite. Primum quoniam duplex hominum genus coelibatum in ecclesia proficitur, clerici scilicet & monachi, quorum non vtriq; eodem iure tenentur ad continentum: nos primo de ipso coelibatu indefinite, & sine personarum designatione, mox de sacris initiatorum, vltimo de monachorū coelibatu differemus: Coelibatum fatemur nemini esse præceptum lege diuina, neq; coniugium quidem: id quod & Philippus ipse negare non potest, tametsi coniugium multis verbis, testimonijs, & argumētis conetur astruere, vniuersis esse præceptum, qua tamen de re inferius sibi aduersatur, secumq; pugnat, nec sibi vnq̄ in hac materia constat. Sed vtcunq; se habeant verba Philippi, hoc citra controuersiam est: Christianis non esse præceptum coniugium, quibus non semel consulitur coelibatus. Imo nec bonum quidem est coniugium, tantum abest vt sit præceptum, si Hieronymo credimus: Illi enim est minus malum in remedium maioris permissum. At iniquior fuit matrimonio Hieronymus, non negamus. Fortassis hanc faueritatem illius temporis lasciuia & louiniani hæretici petulantia requirebat, nos in neutram partem ab euangelica doctrina declinantes dicimus, bonum esse coniugium, sed meliorem coelibatum. Qui matrimonio iungit virginem suam, benefacit, & qui non iungit melius facit, Quin & toto ferme capite de hoc discrimine Paulus differit. Præterea Christi doctrina tantum abest a præcepto coniugij, vt cum de illo ageret, potius videatur præcipere

Coelibatū
duplex ho-
minum
genus in
ecclesia
proficitur.

Coelibatū
neq; coniu-
gium ne-
mini est
præceptū.

Hierony.

1. Cor. 7

Matth. 19

*† No enim capunt verbū istud: no om̄s assequunt hoc v̄m̄. Iph̄m̄ fatigam, Jam non
om̄s capunt: pro am̄tatione et sapore, verbū istud, videlicet q̄ no expedit m̄b̄m̄, Sed q̄
Datū ē: quibz d̄m̄ q̄m̄
ut op̄ari;* **F. ALFONSVS VIRVE SIVS** *Sat sic finit*

*Vniuersa
bona diui
nis legibz
non præci
piuntur.*

re coelibatum, eis saltē qui possent capere verbum hoc, cum tamen coniugium nemini præceperit. Qui sunt, inquires, qui possunt capere? Nō admodum multi, vt reor, sunt tñ aliqui, alias frustra dixisset Christus: Qui potest capere capiat. Contendit tamen Philippus coniugium præceptum esse, si non omnibus, certe ijs qui continere non possunt. Vnde probat: Ohe mille locis scripturæ, & est in specie verisimile. Sed quādo hic veritatem tantum inquirimus operæ precium facturos nos credo si rem ipsam introrsum dispiciamus. Est quidem coniugium, vt superius diximus, bonum: nō tñ vniuersa bona diuinis legibus præcipiuntur: sed illa, quorum opposita sunt in vniuersum mala, vt fides cuius oppositum est infidelitas, pietatis impietas, modestiæ luxus, pudicitia libido, &c. Hæc & id genus alia sunt bona, quæ sacris literis præcipiuntur, aut necessaria prædicantur, coniugio vero cum opponatur coelibatus, illo superior atq; perfectior non erit cōiugium, de ijs quæ mandantur, vt fiant sed quæ volentibus facere permittuntur, & probantur etiam si velis. Alioqui maximo se piculo exposuissent multi viri boni, q̄ nesciētes an possent continere, coelibes tamen conati sunt viuere. Quis em̄ aut vnde scire potest homo, quod continere non possit? An q̄a non tentatur? Ego huiuscemodi homines, si qui sunt, non existimo esse illos, qui se castrauerunt propter regnum cœlorum: sed qui ex vtero matris nati sunt eunuchi, non orbitate membrorum, quæ nemini aut quam paucissimis in vtero matris contingit, sed singulari naturæ proprietate, quæ a quodam corporis temperamento proficiscitur, Nam eos qui se castra-

Mat. 19

1. o. v. v̄m̄ q̄m̄tatiōē sibi volūtati subtraxerūt. om̄ino casti viuendo

uerunt

uerunt propter regnum caelorum, legimus multis fuisse tenta-
 tionibus obnoxios, quas etsi frequenter sentirent, nunquam ta-
 men consenserunt. Huius rei exempla non est opus in Hie-
 ronymo, Benedicto, & caeteris antiquissimis monachis requi-
 rere, cum Paulus apostolus abunde suppeditet, cui datus est ^{1. Cor. 7}
 stimulus carnis, propter quem ter dominum deprecatus est.
 Et ad Rom. Fatetur se inuenire in membris suis legem qua ^{Rom. 7}
 dam repugnantem legi mentis suae, & captiuum ducentem
 in legem peccati, hoc est, concupiscentiam, quae erat in mem-
 bris eius. Addit tamen: Si autem quod nolo illud facio, con-
 sentio legi quoniam bona est. Et multa alia, quibus ostendit
 se non consensisse ijs, quae per concupiscentiam sentiebat, de
 quorum numero erat stimulus ille carnis, quem tamen opere de-
 precabatur. Quibus ergo notis dignoscantur illi, qui conti-
 nere non possunt? Certe difficile est, esse tamen nonnullos,
 negare non audeo cum Christus dicat: Non omnes capiunt
 verbum istud. Et qui potest capere capiat. Caeterum ex his
 quae dicta sunt, apparet coniugium non esse praecipuum o-
 mnibus, quia multis consulitur coelibatus, nec eis qui continere
 nequeunt, possumus dicere coniugium praecipui, quonia cum
 hos difficillimum sit dignoscere, ita ut de seipso vnusquisque ni-
 hil minus sciat, quam vtrum possit an non possit continere:
 huiusmodi praecipuum aut omnes in matrimonium protru-
 deret, cum in rebus ambiguis tutiorem non eligere, sit periculum
 amare, atque in illo, sicut ait scriptura. perire: aut difficillimis scri- ^{Ecclesi 5}
 ptulis conscientias irretiret. Quomodo ergo his malis occur-
 rit diuina sapientia? Nempe neutrum praecipiendo, nec
 matris

*si verba hoc p[ro]fite[re] g[er]it
 m[er]ito d[omi]ni i[n]tel[lig]it
 et. affirmat[ur] imp[er]at
 et. op[er]at, et h[oc] in*

F. ALFONSVS VIRVESIVS

Math. 19

1. Cor. 7

matrimonium nec coelibatum, sed vtrunq; permittendo, vtrunq; probando, semper tamen alterum, hoc est, coelibatum præferendo: & frequentissime consulendo. Qui potest capere capiat. Bonum est homini mulierem non tangere. Et rursum: Dico autem non nuptis & viduis, bonum est illis si sic permanserint sicut & ego. Et rursum: De virginibus præceptum domini non habeo, consilium autem do, tanquam misericordiam consequutus a Deo: Et paulo inferius: Si acceperis uxorem, non peccasti: & si nupserit virgo non peccauit: tribulationem tamen carnis habebunt huiusmodi. Postremo totum caput, verbis quæ supra citauimus, concludit: Qui matrimonio iungit virginem suam benefacit, & qui non iungit melius facit. Et, Mulier alligata est legi: quanto tempore vir eius viuit, quod si dormierit vir eius, liberata est a lege, cui autem vult nubat, tantum in domino: beator tamen erit si sic permanserit secundum meum consilium. Vides ubiq; a Paulo matrimonium non præcipi, sed indulgeri fragilibus, coelibatum vero præferri, et ad illum capescendum vniuersos subinde moneri.

Gene. 1

Finis creationis hominis qd.

Aduersus hæc omnia plures locos ex sacris literis producit Philippus. Primum, inquit, Genesis docet, homines conditos esse, vt sint foecundi, & sexus recta ratione sexum appetat: Digna profecto autore Philippo scripturarum interpretatio: Scilicet hic erat finis tam magnifici operis, quod sex diebus absolueret virtus diuina, vt homo totius opificij princeps & scopus lusitaret in aula mundi vernante floribus & pratis, luminaribus & stellis ornata. Ego hominem me esse scio, absit tamen vt credam, ad hoc conditum esse, vt gigneret
dis

dis liberis inseruiam neque quicquam huiusmodi in Genesi traditum inuenio: Superior finis propositus est homini, nempe vt præesset piscibus maris, volatilibus cœli, & bestijs terræ, & sic vniuersis hisce creaturis vtens solo frueretur creatore. Hic finis est, & ratio diuino prorsus opificio congruens: Genesios verba sunt: Faciamus hominem ad imaginem & similitudinem nostram & præsit piscibus maris, &c. Vides hominis finem vsq; adeo sublimem, vt creaturis omnibus eminentior ipsum attingat creatorem? Hoc est enim ad imaginem dei factum esse, vt Augustinus exponit, vt eius capax sit, & particeps esse possit. Et Chaldæus paraphrastes interpretatur. Vt sit sicut similitudo nostra. Hic est finis noster, hic scopus, quo vniuersa præcepta diriguntur, quæ vere sunt, præcepta: Nam gignere quantum legitime filios conditione naturæ nostræ sequitur, non assequitur finem, quod id ipsum vt donemus aliquando fuisse præceptum, erat fortassis cum orbita deerant homines, vt defecturum videretur genus humanum, nisi illi qui supererant alios procrearent: vnde eadē verba quæ in exordio mūdi duobus hominibus dicta sunt, post diluuium paucissimis illis qui super fuerunt denuo repetuntur, vt intelligas præceptum illud totius orbis inseruire necessitati, non vnius cuiusq; libidini, aut quantumuis honestæ voluptati: Nūc vero cum plenus hic mundus sit colonis, vniuersis consulitur coelibatus, nemini præcipitur cōiugium. Roget tamen aliquis: Num si omnes quotquot sunt homines, essent coelibes, nonne periret humanum genus, ita & tūc cum paucissimi erant? Huic quæstioni respondet Hieronymus

August.

Genes. 1.

Hierony.

s mus

mus contra Vigilantium: Si omnes, inquit, virgines fuerint, nutritiæ non erunt: interibit humanum genus, infantes in cunis non vagient, obstetrices absque mercedibus mendicabunt, & gravissimo frigore solus atque contractus dormitantius vigilabit in lectulo: Rara est virtus, nec a pluribus appetitur.

August.

Atque utinam hoc omnes essent, quod pauci sunt, &c. In eandem sententiam respondet Augustinus huic quaestioni, quam sibi etiam ipse proposuerat. Attamen verba illa, inquires, Crescite & multiplicamini mandatum Dei continent, præcipientis ut homines gignant, & terram impleant hominibus, quæ etsi modo sit plena, cito tamen in desertum & solitudinem redigeretur, si homines a generatione cessarent: unde & verba illa, Crescite & multiplicamini, non permittentis sunt sed præcipientis, id quod modus, ipse loquendi præ se fert: Quatenus & quando præceptum sit homini generare (si modo præceptum est unquam) modo exposuimus: idcirco nihil novi affert hæc obiectio, præter hoc quod verba Dei, speciem videntur habere mandati: Quanquam & huic parti nihilominus respondisse mihi videor.

Mandatum non specie verborum sed re est expendendum.

Matth. 19

Mandatum enim non specie verborum, sed rei ipsius pondere est expendendum. Alioqui si quicquid imperatiue dicitur præcepti vim habet, nihil apertius præcipitur quam coelibatus ijs qui possunt continere: quibus dicitur: Qui potest capere capiat. Hæc formula imperatiui modi est, secundum quam multi coniuges qui possent alioqui coelibes vixisse, contrahendo peccassent: Nam ut sint multi coelibes, qui continere nequeant, certe coniuges aliquos esse non dubito, qui continere possent, si coelibes

bes permanere voluissent, quos peccare contrahendo dice-
 mus, si quicquid imperatiue dicitur admiserimus, esse præ-
 ceptum. Non ergo quia imperatiue dicitur, Crescite & mul-
 tiplicamini, statim iudicandum est esse præceptum, sed ad
 rem ipsam, de qua scriptura loquitur, est attendendum, an
 videlicet ita sit bona, vt quæ illi ex aduerso fuerit opposita,
 sit mala. Quanquam quid opus est tam proluxa disputatio-
 ne, ad ostendendum verba illa non continere præceptum,
 eum ex ijs quæ paulo ante scriptura commemorat, constet
 non ideo esse dicta, vt aliquid præcipiant, sed vt foecun-
 ditatem quandam & propensionem ad gignendum ho-
 minum naturæ conferrent: Cuius rei signum est euiden-
 tissimum, quod eadem verba dicta fuerant paulo superi-
 us piscibus vniuersis & volatilibus, quibus vt de præce-
 pto nunc loquimur, constat nihil præcipi posse, cum sint
 rationis atque adeo libertatis prorsus expertes: Verba ergo
 ista, crescite & multiplicamini, non pro imperio dicta sunt,
 sed pro beneficio, Contulit enim illis Deus non tantum ho-
 minibus, verum & animalibus brutis naturalem illam gi-
 gnendi vim atque propensionem, qua semel a Deo condi-
 ta vnaquæq; genus suum nemine etiam imperante proue-
 hunt atque conseruant. Ita quod sicut dixisse Deum, fiat
 lux, nihil aliud est quam fecisse vt esset lux, & dixisse, Ger-
 minet terra, fecisse vt terra germinaret, ita dixisse: Crescite &
 multiplicamini, nihil aliud esse videtur, quam fecisse vt ani-
 malia crescerent & multiplicarentur. Sed quid hoc ad præ-
 ceptum de quo loquimur? Certe non magis quam illud: Con-
 s ij gregena

gregentur aquæ, quæ sub cælo sunt in locum vnum, & appareat arida, quod etiam sub formula dictum est imperandi.

1. Cor. 7

Adduntur etiam apostoli verba, ad confirmandum præceptum esse cõiugium. Propter fornicationem, inquit Paulus, vnusquisq; vxorem suam habeat, & vnaquæq; suum virum. Et illud: Melius est nubere quam vri. Hic tamen locus nihil præcipit, tantum permittit nobis cõiugium ne fornicemur: Quod si mihi non habetur fides, consulantur omnes veteres interpretes, quorum si vel vnus fuerit inuentus, qui hæc verba interpretetur esse præcipientis, vt nunc præceptum accipimus, fateor me causa excidisse. Nam de formula imperandi iam exposuimus, quod non quotiescunq; ponitur intelligenda est præcipere. Loquuntur imperatiue qui mandant, qui vetant, qui suadent, qui precantur, qui docent, qui permittunt, & ad multa alia vsurpatur modis imperandi: Quod si vbicunq; positus est intelligitur præcipere, hoc iam consequetur præceptum esse non potentibus continere vt vxores ducant, potentibus vero, vt permaneant cœlibes, ita enim

Matth. 19

imperatiue dicitur: Qui potest capere capiat. Sicut vnusquisq; propter fornicationem vxorem suam habeat. Iam si hoc admiserimus, vides quam perplexa, quam ambigua redderentur omnia, quæ ad cœlibatum pertinent & cõiugium, quam multi coniuges deberent continuisse, quam multi cœlibes cogerentur ad matrimonium, quod, vt cætera prætermittam, omnibus sapientibus dicitur onus. Sed quid hominis ego sum, qui multis coner verbis & coniecturis astruere, Pauli verba non esse præcipientis, quod per sese perspicuum

cum

cum est & evidens: Etenim si Paulus hoc vellet, vt vnusquisq; teneretur vxorem ducere, quomodo possent illi constare quę toties repetit eodem capite: Bonum scilicet esse mulierem non tangere, virginitatem se non præcipere, consules tamen, melius esse cœlibem permanere, virginem matrimonio non iungere & id genus alia. Atqui nō omnibus, inquit Philippus, præcipitur coniugium, sed his quibus periculum est ne fornicentur. Propter fornicationē enim, ait Paulus, vnusquisq; suam vxorem habeat, quod & inferius confirmat, inquit: Melius est enim nubere quam vri: quæ verba superiora explicant, & quasi præcepti causam reddunt. Facile igitur possunt dinosci qui sint idonei ad cœlibatū, et qui sint qui teneantur ad matrimonium: Qui non vritur, nō ducat, si nolit, qui vritur, non potest ab apostoli præcepto excusari. Optime quidem, videris rem (quod aiunt) acutetigisse, sed expone mihi obsecro, quid sit vri. Nam si vri est vtcunq; tentari, neminem credo esse aut fuisse vnquam, Christo Iesu & eius matre virgine exceptis, qui non aliquando vreretur, & ita neminem alloqueretur Christus cum dicit: Qui potest capere capiat, & Paulus cum dicit: Qui matrimonio iungit virginem suam bene facit, & qui non iungit melius facit. Dices tamen non esse vri vtcunq; tentari, sed cum quis vehementer tentatur, tunc dicendus est vri. Atqui vehementer tentabatur Hieronymus, vt cæteros nūc ^{vri quid sit.} præmittam, cum inter deserti algores & æstus, inter ardores & brumas, fame, siti, situ & squalore confectus, cadauer potius quam homo videretur, tamen sibi interesse choris

foeminarum, idque multoties illi vsuueniebat: Quid com-
 memorem Paulos, Antonios, Hilariones, Benedictos? Vi-
 des quod sanctorum miriades hac breuitate praestringam.
 An audebis dicere, quod omnes hi vrerentur quos legimus
 vehementer fuisse tentatos? Quod si vrebantur, melius erat
 illis nubere, quam sic vri, quin & peccabant in Pauli praec-
 ptum: Miseri, qui tot labores, inedias, vigiliis, tot denique
 cruces pertulerunt, vt peccarent. Quis hoc dicat? Quis hoc
 ferat? Quomodo ergo nos explicabimus hos labyrinthos?
 Ego vero facile hunc nodum dissoluo: quia intelligo, nihil
 ab apostolo de matrimonio aut coelibatu esse praecipit, sed
 omnia relinqui arbitrio vniuscuiusque, ita vt nec peccent
 coniuges etiam si continere possent, nec coelibes in hoc quod
 coelibes sunt, etiam si forte non contineant: quorum incon-
 tinentia erit peccatum, non tamen coelibatus. Alioqui cur
 potius coelibatus huius qui non continet erit peccatum, qua
 coelibatus Antonij aut Hieronymi? An quia illi haud tenta-
 bantur, vt caderent? Ego vero non paucos existimo viros
 alioqui bonos & virtutis studiosos leuioribus tentationi-
 bus cecidisse, quam Antonius aut Hieronymus pertulerunt.
 Non igitur lapsus vnius vel alterius, nec multorum quidem,
 qui resistere tentationibus potuisset, faciet coelibatu esse pec-
 catum. Dices fortasse, Non omnes tenentur illam vim sibi
 inferre, quam Hieronymus & Antonius intulerunt, vt non
 cederent tentationi, quam obrem opus est illis alio remedio,
 vt non peccent. Fateor tamen teneri omnes ad illa quae non
 nulli heroes praestiterunt, idcirco illis qui lapsi sunt, melius
 fuisset

fuisse illis cognouisse, quam concubinas, quia melius est nubere quam vri, hoc est, melius est coniugem habere quam illegitimo congressu aut foedis se cogitationibus polluere. Sed hic iam vides non præferri matrimonium cœlibatui, etiam si multis & magnis tentationibus impetatur & concutitur, sed illegitimæ voluptati, quæ vel corpore expletur, vel mente concipitur. Hoc est vri. Hæc est fornicatio illa, quæ vt vitetur, consulit Paulus illi, qui aliter vitare aut non conatur, vt vxorem suam habeat, nihil tamen præcipit. Rogabis fortasse, cur ægroto, & qui non valet alias euadere, non præcipiatur medicina. Quia difficilis cognitu est morbus & remedium non admodum expediens, nisi ijs quibus est necessarium, imo & cæteris obesset ne aggredierentur sublimiora et innumerabilibus scrupulis obrueretur piorum hominum imbecillitas. Adhæc tanta est omnium hominum aut plurimorum propensio ad coniugium, vt nihil sit illis, quatenus animalia sunt, magis naturale quam velle gignere, id quod maxime assequitur matrimonium, & sunt morbi quibus ostendisse remedium admonuisse est. Idcirco non est magis opus præcepto ad hoc vt matrimonia coeant, quàm ad hoc vt homines comedant aut bibant.

Philippica XIX. De cœlibatu clericorum.

Is de cœlibatu indefinite præmissis, nunc de ecclesiæ decretis circa cœlibatum differamus: Nã Philippus dignitatis collatione ac cæteris alijs inter cœlibatum & matrimoniũ prætermis-

tum